

הרב יוסף יצחק בורובסקי

אשכבתא דרבי

הסתלקות כ"ק אדמו"ר האמצעי

מהר"ם

הסיפורים והשתלשלות המאורעות המובאים להלן לוקמו ממקורות שונים, אך נערכו ועובדו, בשילוב מילות קישור אחדות, לפי סדר המאורעות. השתדלנו להיות צמודים ללשון המקור, ומכאן השינויים בסגנון הכתיבה ובצורתה בעטיין של המקורות השונים.

בקיץ תקפ"ז נשמע בבית רבינו - כ"ק אדמו"ר האמצעי - שעלולים לקחתו לפטרבורג בעקבות המלשינות עליו, ונסע להאדיץ, מקום מנוחת אביו רבינו הגדול נ"ע. בזמן נסיעתו הי' מרוגז מאוד ולא אמר דרושי חסידות ולא רצה שיתקבצו אליו אנ"ש. גם כשהי' רוצה לכתוב חסידות היו מזדמנים לו מניעות, וכמה פעמים נפל העט מידו. וזה הי' לו לסימן על תוקף הדינים ר"ל. והי' אומר תמיד שהוא מתירא משנת תקפ"ח, שמרומז עליו גזירות ר"ל. והתחיל לרמוז לאנ"ש ע"ד הסתלקותו.

פעם אחת אמר, הנה אדמו"ר נ"ע הי' בן נ"ד שנה כשנלקח לפטרבורג בפעם הב' ונתנו לו אז ברירה מן השמים או יסורים או הסתלקות ובירר לעצמו יסורים. וכנראה שאת האופן השני הניח לי (וכן הי' שנסתלק בן נ"ד שנה בדיוק).

רבינו בא להאדיץ לקראת הימים הנוראים דשנת תקפ"ח, והי' כמה פעמים על קבר אביו רבינו הגדול נ"ע, ונתקבצו לשם חסידים מכל הסביבה ודרש הרבה דרושי חסידות בבהמ"ד שלפני הקבר. פ"א הלך להשתטח ושהה זמן רב. ואח"כ יצא משם בשמחה רבה ובפנים שוחקות ואמר פעלתי אצל אבי נ"ע שיפטרוני מהרבנות. חשבו אנ"ש שכוונתו היא שיסע לאה"ק תובב"א שזה הי' רצונו תמיד, ואמרו לו אנ"ש: למה לאדוננו לדבר כדברים האלה, איך תעזבו אתנו כצאן בלי רועה. והשיב להם: הלא עמכם חתני הרה"ג רמ"מ שי' הוא יהי' לכם לרועה נאמן. והשיבו לו אנ"ש, בודאי לא תהי' זאת (שלא יניחו אותו לנסוע לאה"ק תובב"א)¹.

1. בית רבי עמ' 202 ואילך.

בנסיעתו מהאדיץ לשוב לביתו הי' עמו בנו הרב ר' נחום. בדרכם נסעו דרך העיר האמיל, והתעכבו אצל הגאון החסיד המפורסם ר' יצחק אייזיק מהאמיל, שהי' מתלמידיו הגדולים. כ"ק אדמו"ר האמצעי ביטש את החסיד ר' י"א בביטושים וגידופים עד למאוד כמו לאחד הריקים. לבנו הרב ר' נחום הי' הדבר קשה מאוד לשמוע. אח"כ בנסעם מהעיר שאל הרב ר' נחום את אביו - כ"ק אדמו"ר: איך ביטש את האדם הגדול בביטושים כאלה, אשר לפי דעתו בוודאי יבעט ברבו. שחק כ"ק אדמו"ר ואמר בזה"ל: "כאשר תיסע חזרה לביתך תראה איך הוא מבעט בי". אמר לו בנו הרב: "למה אתה אומר כאשר תיסע, הי' לך לומר כאשר נסע - שנינו". ואמר: "אני אומר לך כאשר תיסע לביתך"².

המשיכו בנסיעתם דרך עיר ניעזין (פלך טשערניגאוו), ושם נחלה מאד, והוכרח להתעכב שם. השיגו דאקטורים גדולים מאד וכו', אך כולם פה אחד אמרו שאין יודעים תרופה למחלתו. ואעפ"כ נתנו לו רפואות וסממנים חריפים לחזקו קצת, וגם הזהירו אותו שלא יאמר ד"ח כלל, וזה הי' לו למורת רוח מאד ואמר קצתי בחיי כו'. אח"כ גברה עליו החולאת ביותר עד שלא היו יכולים לנגוע בו כי תיכף הי' מתעלף. והיו משיבים נפשו ע"י ריחות וסמנים חריפים. ונמשך הדבר כן עד חדש כסלו.

בחודש כסלו, כשבוע לפני פטירתו, היו אצלו הדאקטורים, וראו שהוא שוכב בלי שום חיות גופני, עד שנתפלאו ממה הוא חי. ואמר אחד מהם לחבריו, הנה אראה לכם דבר פלא, הנכם רואים שהוא שוכב בלי חיות, אך כאשר נרשה לו לומר ד"ח יקום מיד בחיות חדש. המה עשו, והוא קם תיכף בפנים לוחבות ואמר לתקן לו מקום מושב, ותקנו לו, ונתקבצו כל אנ"ש עד שנתמלא הבית. ואמר רבינו להם עתה אומר לכם חדשות שלא גליתי מימי. ומי יודע מה שהי' מגלה אז רזי דרזין וסתרי דסתרין. אך מה' הי' הסיבה שלא יגלה הדברים הנסתרים. כי א' עמד סמוך לרבינו על ספסל וראשו כפוף, ופתאום נפלה הכובע מעל ראשו על רבינו ובלבל אותו. אמר רבינו מהנראה שאין רוצים מן השמים שאגלה זאת. ופסק מזה והתחיל לדבר מענין שבשבוע זו התחילו ליקח לאנ"ח מאתב". ואמר ד"ח ע"ז מהו המכוון מלמעלה בזה.

בח' בכסלו רצה לכתוב ד"ח מענין חנוכה. אח"כ אמר: העולם כולו בצער ואני אתענג כ"כ. ומשך ידו מלכתוב. אח"כ אמר לאנ"ש שילכו לביתם וישתו משקה ויהיו בשמחה. וא"ל אנ"ש: הלא בקרוב יהי' י' כסלו יום שמחת רבינו ואז נשמחה, אבל עתה לשמחה מה זו עושה. אמר להם רבינו: אעפ"כ לכו ועשו כאשר אמרתי, ואני אלמוד משניות טהרות בדביקות ואתענג קצת. וילכו אנ"ש ויעשו כאשר צום כו'¹.

2. סיפורים נוראים להרה"ח ר' יעקב קאדאנער, עמ' לו ואילך.

בנו של אדמו"ר האמצעי, הרב ר' נחום, מספר בהקדמתו ל"תורת חיים" (על ספר בראשית על צוואתו של אדמו"ר האמצעי אליו): "...ואותי צוה בעת החיא לאמור: הנך רואה כי באה שמי שלא בעונתה כי לא השיגו את ימי שני חיי אבותי, הנה עתה שמש ששקעה בעבורי תזרח כאשר תתחזק והיית לאיש להוציא לאור ס' היקר וכתבי הקודש על כל התורה "תורת חיים", חיים הם למוצאייהם לזכות אותי, וזכות הרבים יהי תלוי בי שיאיר אור נשמתי בג"ע ולהיות דובב שפתי ישינים מכל לבבות דורשי ה', ולהמציא להם בכל עת מצוא אור תורת אבא מארי זי"ע³.

ההסתלקות

בליל ט' כסלו כשתקנו לו משכבו, נתעלף מאד. והשיבו רוחו בריחות וסמים חריפים. וכמה פעמים נתעלף באותו הלילה. ובפעם האחרון לא יכלו לעוררו ויהי צעקה גדולה בבית. הקול נשמע בעיר, ונתקבצו כל אנ"ש ואנשי העיר וגם ח"ק באו לשם, ויראו כי אין רוח בקרבו, ואמרו שימשכו ידם מלעוררו עוד, כי אפס תקוה כו'. אך אנ"ש וב"ב לא השגיתו עליהם, ועמדו סביב למטתו מרחוק, והסתכלו בו זמן רב, עד שפתח את עיניו ופניו שוחקות. ויקרבו אליו בניו ואנ"ש ויאמרו לו: למה אדוננו מבהיל אותנו? האם לא שמעתם קול הצעקה שהי' פה? ויאמר להם: אני שמעתי קול קורא; מה צריכה נשמה כזו בעוה"ז? (כן סיפר א' מהרבנים מנכדי רבינו נ"ע). אח"כ אמר שילבישו לו כתונת לבנה ולבש לבנים ונעטף לבנים, דומה למלאך ה' צבאות. והתחילו להיות פניו מדמימות, והתחיל לדבר טוב על כללות אחב"י ולהכריעם לכף זכות, איך שנזהרים מאד במצות מעשיות ובפרט במצות הצדקה בצוק העתים האלה, שכאו"א נותן יותר מיכולתו כו'. והתחיל לעורר רחמים עליהם כו'. אח"כ אמר לאנ"ש וב"ב שיהיו בלילה זו בשמחה, כי שמחה ממתיק דינים. וגם אמר שיקראו האנשי מדע שהיו שם שרצונו לומר ד"ח. ונתמלא כל הבית אורה ושמחה, והי' שמחה באנ"ש כבעת חתונת דודים, עד שכולם סברו שכעת יחזור לאיתנו. רבינו הכין א"ע לומר ד"ח, ואמר לאחד מהנצבים עליו: הנה בעת אמירת הד"ח תשגיח עלי בעינא פקחא, כי יכול להיות שאתנמנם, ואז תגע בי בידך ואתעורר כו'. ודרש ג' פעמים, ב' פעמים ע"פ אחרי הוי' תלכו כו' ופעם הג' ע"פ זכר רב טובך כו'. ואמר: הגם שהדרוש כבר נדפס בסידור, אבל אני אחי' המלמד מזה, ואלמדנו לכם בתוס' ביאור. והי' דורש בהתלהבות עצומה. וכמה פעמים שאל אם האיר השחר. קודם עלות השחר סיים הדרוש באלו הדברים: "כי עמך מקו"ח מחיי החיים"⁴. ואשתכחו

שעה שמעו מפיו הקדוש איך שאומר בלחש בידך אפקיד רוחי ונשמתי הקדושה והטהורה. והימים הללו לא פסק מפיו הקדוש מאמירת רזין דאולייתא בשמחה עצומה בדביקות נפלא, וב' שעות קודם שלקח אותו אלקים

3. מגדל עז, עמ' תח ואילך.

4. גירסא שונה מובאת בסיפורים נוראים שם, וז"ל: "כמה ימים קודם הסתלקותו, כולם ראו ותמהו מגודל שמחתו והחוט של חסד שהי' משוך על פני קדשו. בכל

מילי, ופרחה רוחו ונשמתו, בחד קטירא אתקטר בי' בקוב"ה כו', ביום ט' כסלו (תקפ"ח), יום שנולד בו ונתמלאו לו נ"ד שנה מיום ליום. ונתקיים בו הפסוק "את מספר ימיך אמלא" שארז"ל ע"ז: שהקב"ה ממלא שנותיהן של צדיקים מיום ליום כו"י.¹

תיאור מקורי מימיו האחרונים של רבינו, נמצא בדף כת"י אחד, אשר מצדו השני נרשם השם: זעליג שלוממף מעיר לוצקא מאלינסקי נובערני. ח"ל:

"בהיותי בק' נעזין על ר"ה משנת תרל"ד להשתטח ולהתפלל על קבר אדמו"ר האמצעי נ"ע שם פגשתי עם השו"ב דשם כמדומה לי אשר שמו בעסיע וסיפר לפני עם איזהו אנשים שהי' אתי במעמד ההוא את הסתלקות אדמו"ר ז"ל כי בבית אביו המנוח היתה פטירת אדמו"ר נ"ע והמעשה נורא מאוד אשר כמעט בדורות היה לפלא.

הרב הקדוש אדמו"ר קודם פטירתו הי' בקיוב אצל הדעקטורים הגדולים והדאקטורים נתנו תיכף נואש כי הגידו אשר הכבד כבר חסר לגמרי ויתפלאו מאד איך הוא חי שלא כדרך הטבע, אשר על פי דרך הטבע לא יוכל לחיות אפי' יום אחד, ופקדו שלא לשכב כדרך העולם כ"א ישן מיושב. והנה בחזרתו נסע דרך נעזין ויבקרו שם הדאקטורים ויאספו לשם מכל הסביבות אנ"ש ויקראו צום ויגידו תהלים ביום ח' כסלו ואחר אמירת תהלים נוח לו מעט וציוה אדמו"ר שישתו משקה ולאמור לחיים לחיי אדמו"ר, ובליל ט' כסלו פקד על כל האנשים אשר באו לבקרו שילך כל א' אל האכסני' שלו, ולמרות רצונם הוכרחו למלאות פקודתו כי הבינו אשר מרחפת מאוד הסכנה כל רגע.

והנה בחצי הלילה נדדה שנת מאחד מאנ"ש ויתמרמר מאד איך עזב את אדמו"ר מי יודע שלומו עתה. וכה אמר ויהי' מה מוכרח אני לבקר כבוד אדמו"ר. ויהי בבואו אל פתח הבית שם שכב רק המשרת שלו שמו לייבלי וכשמוע ה' לייבל הנ"ל קול פסיעות רגל איש מי אתה שאלהו, פלוני פלוני אני, ויען לייבלי הנ"ל טוב עשית וכי

עד שהמתינו עד בוש והנה אין קול והנה עמדו מרעידים ברוח נכאה עד שהרגישו שהפקיד נשמתו הטחורה בנחל עדנים ובאורו יראה אור צח ובהיר. זה ראו כולם שהי' ממש כמו בחי' נשיקה, כהסתלקות אהרן הכהן".

דרש הדרוש כי עמד מקור חיים, והיו שם חסידים גדולים ומפורסמים ואמרו שמעולם לא שמעו מכ"ק רזין כמוסין כאלו ונמשך הדרוש בערך ב' שעות עד שבא להסבר באורך נראה אור, ובדיבור באורך נראה אור נשתתק. וסברו שמצד חלישותו רוצה לנוח מעט,

החיייתי כי פחד וחרדה גדולה נפלה עלי כי אדמו"ר שוכב לבדו באין איש זולתנו ומכוסה כל גופו וראשו עם הקאלדרע וממנו קולות משונות יצא באין מבין דבריו. וינסה האיש הנ"ל והלך לט על צפורני רגליו בכדי שלא ירגיש האדמו"ר והרכין ראשו אצל משכב אדמו"ר לשמוע ג"כ מה אלו הדברים ויקשב וישמע איך שאדמו"ר אומר בהתלהבות גדולה בידך הקדושה והטהורה הנני מוסר נפשי רוחי ונשמתך, כמה פעמים. ומתמת שנפלה גם עליו חרדה גדולה נזדעזעו אביו ואחז בהקאלדרע של אדמו"ר ואז הרגיש אדמו"ר ויאמר מי הוא זה, והוכרח להגיד פלוני ופלוני אני, כי באתי היה לשחר שלומכם. ויאמר לו לך מהר יאספו אנ"ש להפרד מהם בדא"ת.

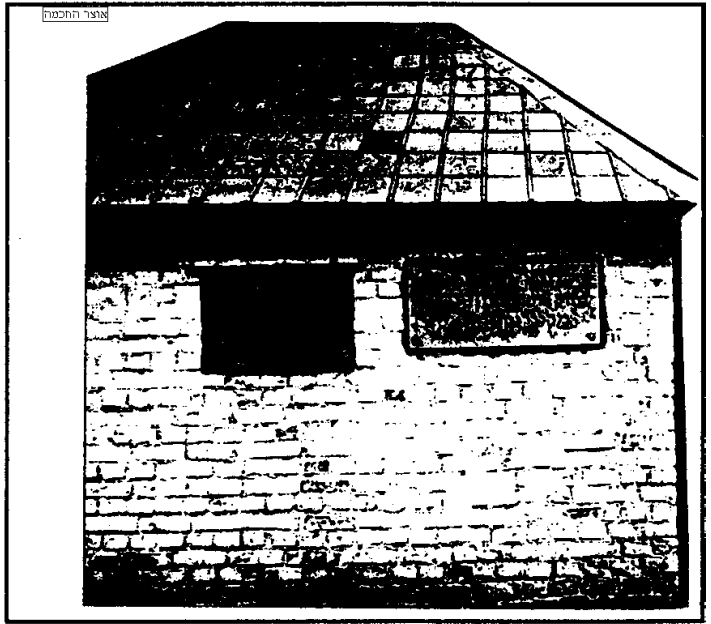
ותיכף ומיד נתמלא כל הבית עם חסידים ובתוכם הי' המפורסם וועלוועל וועלענקיר, ויאמר לפניהם מאמר נפלא כמדומה לי שהי' על פ' ויענד וירעיבך כו' מן המזון שמלאכי השרת נזונים וכו' והגיד על הענין המפורש בזה"ק אשר בתחלת בריאת האדם נותנים לו בחי' נפש זכה יתיר יהבין לי' רוח זכה יתיר יהבין לי' נשמה והתחיל להגיד על בחי' נפש. ובתוך האנשים הי' אחד שמו ג"כ וועלוויל איש בעל קומה, וקראוהו וועלוויל הקטן, והי' בעל כת. ובטרם שהתחיל אדמו"ר לפרוש להם הזהר אמר לוועלוויל הנ"ל תדעו כי היום דביקות אסור, אשר זאת ידוע אשר כמעט בכל פעם שהגיד אדמו"ר דא"ח הי' לו התפשטות הגשמי' ממש בתוך הדרשה או קודם הדרשה. ויהי כאשר סיים מאמר מבחי' נפש התחיל יציאת נשמה, ויבכו כל האנשים מאד והרב ה' נחום בנו הכה בראשו בקול בכי' מאד. ויגש האיש וועלוויל הנ"ל ואחז... בכח גדול עדי שיתעורר אדמו"ר ויאמר בזה הלשון וועלוויל דרעט גוט... נחום בני מה תבכה, איך האב ניט מסיים גיווען דעם מאמר. והתחיל להגיד על בחי' [רוח] וגם אחר הסיום מאמרו על בחי' רוח התחיל עוד הפעם יציאת נשמתו ויגש ג"כ האיש הנ"ל ויעש כראשונה עד שהתעורר אדמו"ר נ"ע ויאמר עוד הפעם נחום מה תבכה לא סיימתי המאמר. והגיד על מדריגת בחי' נשמה וסיים המאמר להתדבק בחיים באור החיים מקור התענוגים וכה נשמע בפיו הקדוש חיים ג"פ חיים וזה היתה ברגע האחרונה ויצאה נשמתו הקדושה והטהורה בקדושה וטהרה לצרור בצרור החיים. יזכינו הש"י לראות בנחמת ציון וירושלים אמן³ עכ"ל הכת"י.

בעצם היום הזה הובא לקברות ונגנז ארון הקודש. ונהפך לאבל אז היו"ט של אנ"ש ביום י' כסלו. ובכל המקומות שהגיעה השמועה עשו לו אבל גדול וכבד.

הוי ואבוי וחטאינו עשו. אך ה' הוא הצדיק, עליו נשליך יהבינו, וזאת היא נחמתינו כי אמרותיו חייטנו, מפיו אנו חיים גם עתה בספרי קדש שהניח לנו לפליטה

גדולה, אותן שכבר נדפסו, ואשר בכתובים, עודינה הן המה לנו לעינים להורות לנו הדרך כו'. ומאור נשמתו יושפע עלינו שפע ברכה ברו"ג ויזכנו לראותו בביאת משיח צדקנו בב"א.

בנו הרב ר' נחום חזר לבדו לביתו עד שבא לק"ק האמלע לביתו של הגאון החסיד ר' יצחק אייזיק, וכאשר בא לשערי ביתו, רץ הגאון וצעק בקול מר עד שניחר גרונו ואמר: רבינו הקדוש מחמד עיני איך עזבתני כספינה בלא תורן. ראה הרב ר' נחום בחוש איך דקות וזכות עיני קדשו ראו העתיד להיות כמו העבר ממש¹.

האולה בניעזין

האולה

על קברו בנו אהל, ואצלו בהכ"נ להתפלל, כמו על מקום מנוחת אביו הקדוש רבינו הגדול נ"ע. ובאים להשתטח ולהתפלל שם. וה' יעננו ביום קראנו. זיע"א¹.

בעת הסתלקותו

אצל כ"ק אדמו"ר האמצעי בליובאוויטש, הי' השולחן - שעליו כתב את כתביו - רשום בדברי תורותיו, כי בעת כתיבתו הי' מסיים את השורות האחרונות על גבי השולחן. ביום הסתלקותו בניעזין, הנה באותו זמן בעיר ליובאוויטש, נפל הנר שעמד על השולחן, והשולחן שעליו היו כתובים דברי תורתו נדלק ונשרף, עמו נשרף גם הכסא שישב עליו וארגז עם כתב-יד שלו. בשריפה זו נשרפו כתביו בנגלה ונשארו רק כמה כתבים על אה"ע⁵.

ההלוייה

בספר לשמע אוזן, לר' שניאור זלמן ז"ל דוכמן (עמ' ס"ז), הובא בענין הלוייתו של

5. התמים עמ' 172.

האדמו"ר האמצעי:

סבי [ר' מרדכי יואל נ"ע] הי' מספר שאדמו"ר האמצעי ציווה בנוגע ללוויתו שתהי' בצניעות ובזריזות ("אן פאראד און וואס גיכער"). נושא המיטה בניעז'ין ספרו לסבי שהמטה נסעה בסופה ובסערה - במהירות גדולה.

חסידיים' כותבים לחסידיים'

לכללות אנ"ש דק' שקלאב וביחוד לידידינו המופלגים ר' זלמן שלאנעש⁸ ור' שלמה זלמן ר"ש פריידעש⁹ ורד"ס

עתה הרפה ידינו וכבדה אנחתינו אשר נגעה עד הנפש ממש אשר בעו"ה נגנז ארון האלקים הוא ניהו כבוד אדמו"ר נ"ע זי"ע, ועתה מה נאמר ומה נדבר כי ה' הפגיע בו בעין כולנו לן יאות למבכי' לן יאות למעבד הספי[דא] אשר אבד חסיד מן הארץ.

ונספר להם מעט מזעיר בעוצם הפלאות קדושתו אשר ראינו בעינינו בעת הסתלקותו אשר שמענו מפי רוח קדשו דברי אלקי' חיים אשר חיים הם למוצאיהם וממש לא פסק בוצינא קדישא למימר חיים בפסוק כי עמך מקור כו' ובזמן מועט ממש משתככי מילוי ונפשו יצא בדברו ובקשנוה ולא מצאנוהו כי יצאה נשמתו הקדושה מאור עינינו מחמד לבנו נפלה עטרת תפארת ישראל אוי לנו וכו'.

ובתחילת הלילה שלפניו למד משניות בסדר קדשים בשמחה גדולה ובדביקות נפלאה וציוה לנו ג"כ לשמוח כי שמחה ממתקת הדינין. ובזמן ארבעה שעות קודם אור היום התחיל להתעלף ובתוך זמן מועט חזרה להרגשת חיותו ודרש לפנינו כמה פעמים כמו שעה וחצי בדברי אלקים חיים המאירה לנפש כל חי רזין דאורייתא ממש בשמחה, וחדות ה' היא מעוזו עד יציאת נפשו הקדושה ממש וכאור בוקר יום ד' ט' כסליו שבק חיים וכו', ונגנז ארון הקודש פה נעזין.

ולזאת גודל בקשת ידידינו המופל' מוהר"ן¹⁰ בן אדמו"ר נ"ע שיסעו שני אנשים

זלמן רויזעס (ראה בית רבי עא,א), ור' זלמן ריבלין (שם עב,א). ואולי יש כאן ט"ס.
9. אודותיו שם עא,א.
10. ר' מנחם נחום, שהי' אז עם כ"ק אביו בניעזין (וקבע אז דירתו בניעזין), וביקש להודיע דבר ההסתלקות בבית רבנו בליובאוויטש.

6. נעתק מ"גדיל תורה" שנה עשירית, חוב' א, עמ' נג. ההערות 7-12 דלקמן הם של הרה"ח ר' שלום דובער לוי, ספרן ראשי בספריית "אגודת חסידי חב"ד".
7. נעתקה מבוך ספר המכתבים, שבאוסף כתבי היד. תיאורו בסוף קוני' בד קודש.
8. ידוע לנו מהחסידיים המפורסמים שבשקלאב: ר'

חשובים אפרתים לליובאוויץ עם הבשורה המרה הזאת בכדי להפיג רוחם מעט, ואתם המדע שא"א באופן אחר ולנסוע תומ"י.

דברי המודיעים במר נפשם במר נפשם וכותבים בדמע

משה ווילענקער מוויטעפסק¹¹ נאו' אלימלך מלאייעב,

נאו' חיים ב'י ארי' ליב מלובאוויטעש¹²

ושארי פרטי הדברים אספר פא"פ אי"ה בבואינו לבתינו שלום ולשלוח מכתב קטן מידידינו ר"נ וגם מכתב הלזה

יום ה' עשרה ימים בחודש כסליו תקפתי"ת פה נעזין

אמירת קדיש

אחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר האמצעי ישב כ"ק אדמו"ר הצ"צ באבלות שבעה. וכן התפלל לפני העמוד ואמר הקדישים. נערכו שם מנינים רבים מאנ"ש שבאו לליובאוויטש, ואחר כל מנין אמר כ"ק אדמו"ר הצ"צ קדיש יתום.

פעם קרה, ואחר אמירת קדיש במנין שבחדר סמוך, פנה הרבי צ"צ לחזור למקומו, אך לפתע נעצר ליד הדלת ואמר: כזו הסתלקות לא היתה מאז הסתלקות הרשב"י¹³. לגביו הכל אחד, אומר הוא חסידות בג"ע ו'נשמות' מקשיבות לו. גם לנו הי' יכול להיות ללא שינוי אם רק היינו יכולים לקבל איזו אגרת. (סיפר זה הרה"ח ר' פרץ שנכח בשעת מעשה, ודייק שהצ"צ השיג זה בשעת אמירת הקדיש)¹⁴.

לימוד משניות ביום השנה

סיפר כ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ נ"ע: בט' כסלו, יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע, עברתי בחצר והנה ר' נחמן המשרת יוצא מבית אדמו"ר [מוהרש"ב] נ"ע, וקורא לי לבוא ל"מנין". מתפללים בחדר החיצון בבית אדמו"ר נ"ע, והרבי אומר קדיש. נכנסתי. אחרי התפילה נתן הרבי כסף עבור קניית משקה והתועדות,

11. אודותיו שם עו,א.

12. אודותיו שם ז,ב (קז,ב).

13. ראה לקוטי שיחות ח"ה, שיחה לט' כסלו, ביאור

ארוך על פתגם זה מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

14. ספר השיחות "תורת שלום" עמ' 83. מגדל עז,

עמ' קצד.

וביקש שיחלקו בין כולם את פרקי המשניות של שמו הקדוש, של בעל ההילולא. שכל אחד ילמד, והוסיף: - הגם שהרבי האמצעי לא זקוק למשניות שלנו, אבל אנו מעונינים ורוצים ללמוד עבורו משניות¹⁵.

השולחן הי' מרגיש כי "אין עוד"

הרה"ח ר' שמואל דובער מבאריסאוו אמר: לו הי' אדמו"ר האמצעי חי עדיין הי' אף השולחן מרגיש כי "אין עוד". ואולי - המשיך - תעלה בדעתכם המחשבה, כי הכוונה היא ש"דבר הוי" המהווה את השולחן (ונמצא בו) שהוא בעל השגה - הוא שידע וירגיש! לא! השולחן עצמו יכיר כי אין עוד¹⁶.

בקשת החסידים מכ"ק אדמו"ר הצ"צ לקבל את הנשיאות

כאשר פנו גדולי החסידים לכ"ק אדמו"ר הצ"צ שיקבל ע"ע את הנשיאות, סירב. אחר הפצרות רבות טען: מה יש לכם עליי! הוא (אדמוה"א) יושב עתה בג"ע ודורש דא"ח לפני כל הנשמות, ואותי הניח כאן שייטפלו אליי! לא. אינני מסכים! השיב הרה"ח רי"א מהאמיל: נכון, בגלל שאינכם רוצים! ודוקא מפני שהנכם מסרבים באמת, לפיכך רוצים אנו, ודוקא אתכם¹⁷.

יתיר מבהיוהי

בעירו של החסיד הגאון ר' יעקב קאדאנער ז"ל התגורר אברך חשוב, משכיל ואיש אמת. אף שלא הי' מעדת החסידים, מכל מקום הי' ממקורביו ואוהביו של הרב ר' יעקב. להלן סיפור שסיפר אברך זה לה"ר יעקב, שממנו נראית גדולתו וקדושתו של כ"ק אדמו"ר האמצעי גם לאחר הסתלקותו. (נכתב ע"י הר"ר יעקב הנ"ל, ומובא כאן בתיקוני לשון מועטים).

פעם נסע אברך זה לרגל מסחרו לק"ק נייעזין, קודם נסיעתו בא אלי, כדרך האוהבים הנאמנים, ואמרתי לו: אף שהוא אינו מעדת החסידים, אעפ"כ בקשתי שבעת היותו בנייעזין יטריח מעלתו להשתטח על קבר הצדיק, וממעלתו אדע כל דבר שרש. והבטיח לי שכן יעשה.

והנה האברך נסע לדרכו ונשתהה בדרך יותר מחצי שנה, ושמענו שדרכו אינו

16. מגדל עז, עמ' קצה.
17 שם, עמ' קצד.

15. שמועות וסיפורים, ח"א מהדורה שלישית עמ'

168.

מצלחת לו, וגם בביתו היתה זוגתו חולה עד למות, והרופאים נתיאשו מחיי! פעם נתעלפה ושלשה רופאים מומחים ישבו אצלה כל הלילה ולא יכלו לעוררה, וכן הי' עד הבוקר בשעה י', עד שהרופאים נתנו נואש לחיותה: אחר שעה י' התחילה מעצמה לחזור לאיתנה מעט, עד משעה זו והלאה רפה החולי, עד שבחודש ימים חזרה לאיתנה בריאה בתכלית בלי שום תחבושת מהרופאים. והי' זה לפלא בעינינו, ובעיני הרופאים הי' זה לפלא.

אחר כמה חדשים בה האברך לביתו, ותיכף כאשר בא לפתח ביתו ועדיין לא פשט מעליו הבגדים שהי' לבוש בדרך, רץ במהירות גדול ובהתפעלות עצומה לביתו. נתתי לו שלום, ושאלתי אותו: וכי זהו דרך כל הארץ אשר לא הי' בביתו יותר מחצי שנה, לא שימח כלל אשתו ובניו, ורץ תיכף להקביל פני? פליאה נשגבה היא בעיני מהו החפזון הזה, כי הלא דבר הוא. והשיב לי: באמת כן הוא, הלא דבר גדול הוא הפלא ופלא, וסיפר לי: כי כל הדרך לא הי' מצלחת לו, כי הפסיד במסחר זה כל אשר הי' לו, וגם נשאר בעל חוב סך גדול, כי הי' לו סיבות רעות עד למאוד. וגם הי' חולה בדרך. ועוד כ"ז נסיעתו הי' בפחד גדול, כי במחשבה הי' תמיד כמו שרואה בעיניו איך שזוגתו חולה גדול. ובאמת הי' כן, כי מזלו חזה, בכדי שיתפלל על קבר הצדיק ותתרפא. עד שבא לניעזין ונזכר מה שהבטיח לי שילך להשתטח על קבר הצדיק. וכן עשה, שטבל את עצמו ונכנס לאוהל הצדיק, וסיפר לי הפלא, כי העת הי' קור גדול, אך הי' מלובש בבגדים חמים עד שלא הרגיש כלל מהקור העצום בכל הדרך, וכשנכנס במחיצת קדשו נפל עליו אימה ופחד גדול, עד שעמדו שערות ראשו, ופחד גדול כזה לא הרגיש מיום הולדו עד עת הזה, ומצד הפחד העצום נתקרר גופו מראשו עד רגלו, אשר לא הי' באפשרי לסבול הקור הגדול, ולא הועילו לו הבגדים החמים כלל, עד שהי' בדעתו להיות נסוג אחור ולנוס מהפחד הגדול. ואח"כ עלה בדעתו, בודאי לא אקבל הרעות מהצדיק, ומה לי לנוס מהצדיק. והתחיל לאמר המאמרי זוהר ותהלים ומאמרי מעבר יבוק המסודרים על הלוח. וכשהתחיל לאמר המאמרים בכה בכיות רבות, נהרות דמעות ממש, אשר בכיה כזו לא ראה מיום עמדו על דעתו. אח"כ הניח ב' פדיונות על הקבר, אחד בכלל בעדו ובעד בני ביתו, והפדיון הב' בפרט בעד זוגתו, מצד שמזלו חזה איך שהי' חולי גדול.

באותה שעה, כשהניח הפדיונות, נתמלא נפשו שמחה וגיל ושעשועים, אשר חוש תענוגו ושעשועים כזה לא הרגיש מיום הולדו עד עתה. ולא רצה בשום אופן להרחיק מאוהל קדשו, כי הרגיש שם טעם ותענוג ג"ע ממש, והלך בשמחה זאת כמו ערך ב' שעות, כי הי' קשה לו מאוד פרידתו מעונג גדול, ואח"כ יצא בשלום, והי' אך שמח עד ביאתו לביתו.

123457

כשבא בשלום לביתו, שאל תיכף משלום זוגתו, ואמרו לו, שב"ה שהיא נשארה בחיים. ושאל אותם האם שהיתה חולה כ"כ? וסיפרו לו כל הקורות אותה, איך שהיתה נואש מהרופאים, ואיך שנתעלפה כל הלילה, ולמחר בבוקר בשעה עשירית התחילה מעצמה לחזור לאיתנה מעט מעט בלי שום תחבושת מהרופאים, עד שבחודש ימים נעשה ב"ה בריאה בשלימות. ושאל אותם, אם אפשר שיזכרו איזה יום הוא שהתחילה לחזור לאיתנה, ואמרו לו היום, ונזכר גם הוא שהוא היום אשר הי' באוהל מנוחת כ"ק. ושאל מהם אם זוכרים הם השעה, ואמרו כולם שהי' תחילת שעה עשירית. ונזכר הוא ג"כ, שזהו היום והשעה מכוון ממש הרגע אשר הניח הפדיונות על מנוחת כ"ק. וכששמע כ"ז, יצאה ממש נפשו בדברו, ולא הפשיט את בגדיו ורץ במהירות עצום לספר לי המפעלות אלקים, ואמר בזה"ל: אם רבותיכם הקדושים הם אחר הסתלקותם חיים וקיימים ומזהירים ככוכבי השמים, א"כ איך קדושתם נעלה בעת חיותם. אמרתי לו: אדרבה, וכי נעלם ממעלתו המאמר "גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם"².

האשה שפעלה ישועה לבתה

שמעתי מכבוד הרב החסיד המפורסם מו"ה נחום - בנו של כ"ק רבינו האמצעי - מספר הרב יעקב קאדאנער: שבניעזין יש גביר א' אשר כל ימיו מתלוצץ ומלגלג מאוהל הצדיק, באמרו, שזהו דברים בדויים ושקרים. ולו הי' בת יחידה נערה בת עשר שנה.

אוצר החכמה

פעם נחלתה, עד שכל גדולי הרופאים התייאשו מחייה, ולא רצו ליתן לה שום תחבושת. אמרה לו אשתו: עד מתי תהי' קשי עורף, ולמה לא נלך על קבר הצדיק להתפלל, אפשר שיהי' תרופה. וצעק הגביר על אשתו ואמר: אל תדברי אלי יותר משטותים כאלו.

אח"כ עלה ברעיון האשה, למה לי רשותו בזה, גם אני בעצמי יכולה לעשות הדבר, ולקחה ח"י רו"כ, ונתנה למלמד א' שיחלק המעות לצדקה ולשמן למאור על אוהל הצדיק, ויתפלל עבור רפואת הנערה. גם נתנה לו העגלה עם משרתה הנכרי.

נסע המלמד על האוהל, וחילק שם המעות כמו שצוותה לו, והתפלל שם בבכיות רבות. וכה אמר: רבינו הקדוש, יגדל נא חסדו הטוב ויתקדש שם השם, אשר השם ישלח רפואה להילדה, כדי שלא ילגלג הלץ יותר ממנוחתו קדוש. וכה הרבה בהפצרות ובדמעות שלישי מעומק הלב, ונסע לביתו. ותיכף ברגע זו, ראו כולם בחוש, שנפתח עיני הילדה וביקשה לאכול. ומעט מעט חזרה לאיתנה, עד שאחר ד' ימים

היתה בריאה בתכלית ובלי שום תחבושת מהרופאים. והי' זה לפלא בעיני כל, ובעיני הרופאים הי' זה להפלא ופלא. ואמר הגביר לאשתו: שוטה אם הייתי שומע לדברי שטותך לנסוע על קבר הצדיק.

אח"כ כשנתרפאה הילדה, אמרה שזהו בוודאי זכות הצדיק, וסיפרה לו המעשה. ואמרה: שקודם שבא המלמד לביתה, כשהי' עדיין על אוהל הצדיק, פתחה הילדה פתאום עיניה ובקשה לאכול. אמר לה הגביר: אני איני מאמינך, כי שקר את דוברת. אמרה לו: יש לי עד בדבר, המלמד יספר לך המעשה שכן הוא. אמר: נקרא לו. וקראו להמלמד, וסיפר לו המעשה כאשר אשתו אמרה. ואמר הגביר: גם אתה דובר שקר, כאשתי. ואמרה לו אשתו: הנה יש לי עד כשר, אשר א"א להכחישו, כי הוא אינו מעדת החסידים. ואמר: מי הוא זה. ואמרה לו: משרתך הנכרי גריגאר. ותיכף בא המשרת, ושאל אותו הגביר: שיכפר לו איך הי' מעשה. וסיפר לו איך שנסע עם המלמד, והי' שם על קבר הרב, ובכה י... בכיות רבות, ואח"כ ראינו שהילדה חזרה לאיתנה ובריאותה. ראה הגביר שא"א להכחיש הנכרי, המסיח לפי תומו, והיצר לו מזה מאוד. ואמר בזה"ל: א"כ טוב טוב הי' לי אם מתה הילדה?²

הרבי אינו צריך לתרומתו של קמצן

עוד סיפר לי הרב הנ"ל - רבי נחום. פעם בא לניעזין איש המחזר על הפתחים, והוא מעיר וילאזין. והאיש הי' כילי וקמצן גדול. כשבא לניעזין, הי' תחת ידו מזומן שמונים רו"כ, מה שקיבץ על יד, ובניעזין נאבד לו הכיס עם המעות, שמונים רו"כ. הלך האיש ברחובות וצעק בקול מר, ואמר: אם לא אמצא המעות מוכרח אני למות, כי איך אראה עיני לאשתי ובניי, אשר אמצא אותם בעוני ובחוסר כל. ויעצו אותו אנשי העיר שילך להתפלל על אוהל כ"ק, ואף שהוא מאנשי וילאזין, שאינו מאמין בדברים כאלו, אך הדחק לחצו, עד שהלך על אוהל כ"ק, וצעק שם כמו שצעק ברחוב בהעיר. ונדר, שאם ימצא המעות, יתן חמשה רו"כ ללחם עניים בוילאזין, וחמשה רו"כ יתן לאוהל כ"ק לשמן למאור.

אח"ז הלך ברחוב העיר, וראה מרחוק איך איש מוציא מצדו ברחוב הכיס שלו עם המעות, והלך אצל האיש, ואמר לו סימנים, והחזיר לו האיש את המעות בשלימות.

וסיפר רבי נחום, שהוא לא ידע כלל מהנעשה, רק האיש בא לביתו וסיפר לו. ואמר לו הרב: ומה בקשתך עוד, ואמר האיש: זהו בקשתי, כי אני חוזר מנדרי שנדרתי שאתן חמשה רו"כ ללחם עניים, מזה אני חוזר לגמרי, כי לא אתן אף

פרוטה. ותמשה רו"כ שנדרתי לקדושת כ"ק לשמן למאור, לא אתן כ"א רו"כ. ושחק הרב ואמר: ואם גם הרו"כ לא יתן לשמן למאור, יאור לאבי ז"ל בלא השמן שלו.²

עפר מקבר הצדיק פועל ישועות

בעת שהייתי בניעזין הי' עת התגברות חולי קדחת בעיר. והי' חולי הזה בעיני אנשי העיר כשחוק, כי זהו דבר פשוט ומפורסם בדוק ומנוסה, שמי שנחלה מחולי זה, ונטל מעפר הקרקע שאשר על גבי הגוף הקדוש, וצורר בחלוקו, נתרפא מחולי זה תיכף ומיד. והנה זהו מפלאות הבורא שגם בגשם העפר יש השתנות למהות רוחני, מצד עצמות הטהורות הגנוזים בגשם המקום.²

הלוח שנתלה מאיליו על הקיר

אוצר החכמה

שמעתי מפי השמש דבה"מ אשר בחדר בה"מ, הוא האוהל אשר שם גנוז הצדיק, ובאוהל יש לוח, אשר בו נרשם המאמרי זוהר והקאפיטלעך תהלים ומאמרי המעבר יבוק שאומרים. ואמר השמש, שפעם שכח לתלות את הלוח על המסמר, ונשאר עומד על הספסל אצל קיר. למחר מצא שהוא תולה על המסמר. ובחן עוד הפעם, והעמידו על הספסל, ולמחר נמצא תלוי על הקיר. והבה"מ נעול במנעול תמיד, לבד כאשר צריך מי להשתטח על הקבר הצדיק, יפתח, או בכל חודש אלול ותשרי לומדים שם כל היום ומתפללים, ולבד זמן הזה הוא נעול תמיד.²

אוצר החכמה

הפדיון שנזרק מהאוהל

עוד סיפר לי השמש שפעם מצא ברצפת האוהל פדיון א' נזרק מהאוהל, והחזירו. וחשב, אפשר שרץ או חולדה גיררה, ונתן אותו הפדיון בתוך שארי פדיונות. אעפ"כ מצא למחר את הפדיון הלז מוטל בארץ. וכן עשה כמה וכמה פעמים, ובכל בוקר מצא הפדיון נזרק ברצפה בקרקע. ולא הניחו עוד באוהל בתוך הפדיונות. אך פלא גדול הי' זה בעיניו, וחקר ודרש אח"כ, עד שנחקר בבירור שפדיון הזה כתבה אשה אשר לא טהורה היתה.²

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
אהלי ליובאוויטש - ד: אהלי ליובאוויטש (3) {0} עמוד מס: 24 הודפס ע"י אוצר החכמה